24. 1. 2008

ID: 52587

Vyčíslení výše škody

Okolnost, zda a za jakou cenu se poškozenému podaří znehodnocenou věc prodat, nebo cena, jakou lze hypoteticky jejím prodejem dosáhnout, sama o sobě není rozhodující veličinou, od níž by se odvíjel rozsah skutečné škody, neboť cena, za niž lze věc v době po vzniku škody prodat, je okolností nesouvisející se škodnou událostí, za niž škůdce odpovídá, a výše způsobené škody není závislá na tom, zda poškozený věc prodá či nikoliv a za jakou cenu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 376/2006, ze dne 21.11.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobců a) M. N., a b) Ing. E. N., zastoupených advokátkou, proti žalované Z. p., a. s., o odstranění plynárenského zařízení a o 146.100,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Rokycanech pod sp. zn. 5 C 18/2002, o dovolání žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 4. října 2005, č. j. 14 Co 510/2005-155, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Okresní soud v Rokycanech rozsudkem ze dne 9. 12. 2004, č. j. 5 C 18/2002-127, uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni a) 8.866,- Kč s úrokem z prodlení 5,5% od 22. 5. 2002 do zaplacení a žalobci b) 65.014,- Kč s úrokem z prodlení 5,5% od 22. 5. 2002 do zaplacení, žalobu na odstranění uzavírací armatury trasového uzávěru z povrchu pozemku žalobců p. č. 1762/1 v k. ú. R. a na uvedení tohoto pozemku, jakož i oplocení a vjezdových vrat do původního stavu zamítl, dále zamítl žalobu na zaplacení částky 72.220,- Kč s příslušenstvím a příslušenství z částky 73.880,- Kč nad přiznaný úrok z prodlení a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že na základě usnesení Okresního soudu v Rokycanech ze dne 22. 11. 1999, č. j. D 403/98-77, kterým soud schválil dohodu dědiců o přenechání předluženého dědictví věřitelům, žalobci nabyli do spoluvlastnictví pozemek o výměře 14380 m2 – zahradu p. č. 1762/1 v k. ú. R., a to první žalobkyně podílem 3/25 a druhý žalobce 22/25. V roce 1999 prováděla společnost CEPS, a. s., pro žalovanou společnost rehabilitační práce na plynovodu DN 500 a DN 300, při nichž byla zjištěna nefunkčnost trasového uzávěru plynovodu, umístěného na pozemku žalobců. Poškozený uzávěr byl vyměněn a se zřetelem k místní situaci bylo zvoleno nadzemní řešení, při němž ovládání a obtok uzávěru je veden nad zemí. V tomto řízení se žalobci domáhali na žalované odstranění plynárenského zařízení - armatury trasového uzávěru z jejich pozemku a uvedení tohoto pozemku do původního stavu a současně náhrady škody v penězích v celkové částce 146.100,- Kč. Soud dovodil, že umístění části plynárenského zařízení nad povrchem pozemku snižuje jeho hodnotu, a to o 70.230,- Kč dle posudku znalce, a spolu s náhradou za poškození oplocení, výjezdových vrat a porostů přiznal žalobcům částky uvedené ve výroku svého rozhodnutí. Důvodným neshledal nárok na náhradu za zřízení věcného břemene a na odstranění plynového zařízení z pozemku.

K odvolání žalobců Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 4. 10. 2005, č. j. 14 Co 510/2005-155, rozsudek soudu prvního stupně v napadené části o zamítnutí žaloby potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud vycházel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a ztotožnil se s jeho závěry. Shodně s ním vycházel ze speciální úpravy v zákoně č. 222/1994 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o S. e. i., který v § 9 odst. 11 stanoví, že dodavatel má právo vstupovat a vjíždět na cizí nemovitosti v

souvislosti s opravami a údržbou rozvodných zařízení, přičemž je povinen při výkonu oprávnění co nejvíce šetřit práv vlastníků dotčených nemovitostí a vstup na jejich pozemky jim oznámit. Není proto třeba souhlasu vlastníka pozemku, jak namítali žalobci. Po skončení prací je dodavatel povinen uvést pozemky do předchozího stavu; vznikla-li vlastníku v důsledku výkonu práv dodavatele majetková újma nebo je-li omezen v obvyklém užívání nemovitosti, má podle § 9 odst. 13 zák. č. 222/1994 Sb. právo na jednorázovou náhradu. Tato náhrada byla žalobcům přiznána za snížení hodnoty pozemku ve výši 70.230,- Kč, neboť ovládací prvky trasového uzávěru byly umístěny nad zemským povrchem, a dále byla přiznána náhrada za poškození oplocení, vjezdových vrat a porostů ve výši stanovené znalcem Ing. K. Správným shledal závěr soudu prvního stupně, že žalobcům nelze přiznat částku, odpovídající náhradě za zřízení věcného břemene vedení plynovodu přes pozemek p. č. 1762/1. V době zřízení plynovodu totiž platil plynárenský zákon č. 67/1960 Sb. a podle jeho ust. § 22 odst. 1 písm. a) byl plynárenský podnik oprávněn zřizovat a provozovat na cizích pozemcích stavby plynovodní sítě. Ze zákona vzniklo právo věcného břemene (§ 22 odst. 5 zák. č. 79/1957 Sb.), za jehož výkon sice nenaležela náhrada, ale pokud byl vlastník nebo uživatel nemovitosti zřízením vedení podstatně omezen v užívání nemovitosti, mohl žádat poskytnutí jednorázové náhrady, a to v prekluzívní lhůtě tří měsíců ode dne, kdy bylo dílo uvedeno do trvalého provozu (§ 22 odst. 2 zák. č. 79/1957 Sb.). Pokud se žalobci domáhali odstranění nadzemní části plynárenského zařízení (armatury trasového uzávěru) a uvedení pozemku do původního stavu, odvolací soud přisvědčil soudu prvního stupně, že byla-li žalobcům za znehodnocení pozemku poskytnuta peněžní náhrada, nelze z téhož důvodu uložit žalované povinnost restituční. Kromě toho armatura trasového uzávěru není stavbou, ale jde o součást věci hlavní, kterou je plynovod. Na základě ust. § 22 odst. 1 písm. a) zákona č. 67/1960 Sb. měla žalovaná právo zřídit na předmětném pozemku plynovod, který tak nelze považovat za neoprávněnou stavbou ve smyslu ust. § 135c obč. zák.

Proti tomuto rozsudku podali žalobci dovolání, jehož přípustnost dovozují z ust. § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a podávají je z důvodu „nesprávného právního posouzení odvolacího soudu, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování“. Namítají, že odvolací soud dospěl k nesprávným skutkovým zjištěním, které měly za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Poukazují na to, že uzavírací armatura byla před započetím rehabilitačních prací v roce 1999 umístěna pod zemským povrchem a ani z ohlášení stavby odboru výstavby MÚ R. nevyplývá její nové řešení v nadzemním provedení. Oplocením armatury došlo k zabrání 42,12 m2 jejich pozemku, což považují za protiprávní a v rozporu s jejich vůlí. Dodavatel svévolně provedl práce nad rámec ohlášení a v rozporu se zákonem č. 222/1994 Sb., vlastní ohlášení bylo podáno v souvislosti s jiným pozemkem, neboť výkop měl být proveden na pozemku p. č. 1762/2 a nikoliv na pozemku p. č. 1762/1. Žalovaná vědomě postupovala při provádění rehabilitačních prací protiprávně, a to nejen vůči odboru výstavby, ale také v rozporu s ust. § 9 odst. 11, 12 zákona č. 222/1994 Sb., protože při výkonu oprávnění nešetřila práv vlastníků dotčených nemovitostí a svévolně překročila rozsah svých oprávnění, když vybudovala neoprávněnou stavbu na jejich pozemku, čímž závažným způsobem zasáhla do základních práv žalobců daných LZPS, zejména čl. 11, a dále porušila Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod. Vybudováním armatury trasového uzávěru nad zemí a jejím oplocením došlo nejenom ke snížení hodnoty jejich pozemku, ale také z tohoto důvodu je tento pozemek neprodejný, když každý potenciální kupec od jednání o koupi právě z těchto důvodů odstoupil, čímž vznikla žalobcům prokazatelná majetková újma. Proto se domáhali provedení ovládacích prvků trasového uzávěru pod povrchem země, tedy uvedení pozemku do původního stavu, což zaručuje co nejmenší zásah do vlastnických práv. Do doby provedení naturální restituce požadují náhradu škody v penězích, neboť kombinace reparace a restituce není vyloučena. Závěrem navrhli, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., se nejprve zabýval přípustností dovolání.

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu upravuje ustanovení § 237 o. s. ř.

Podle ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [písm. a)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [písm. b)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [písm. c)].

V posuzovaném případě žalobci dovoláním napadají rozsudek odvolacího soudu, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, přípustnost dovolání se tedy řídí podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolání je podle tohoto ustanovení přípustné jen pro řešení právních otázek a současně se musí jednat o právní otázku zásadního významu; způsobilým dovolacím důvodem je tedy důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Zásadní právní význam pak má rozsudek odvolacího soudu, jestliže v něm řešená právní otázka má zásadní význam nejen pro rozhodnutí konkrétní věci, ale z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec, nebo obsahuje-li řešení právní otázky, které je v rozporu s hmotným právem.

Dovolání žalobců směřuje do výroku rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o zamítnutí žaloby s požadavkem na uvedení pozemku, oplocení a vrat do původního stavu a na peněžitou náhradu ve výši přesahující částku odpovídající náhradě škody za snížení hodnoty pozemku a za poškození vrat, oplocení a porostů. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí odvolacího soudu v tomto výroku spočívá na závěru o rozsahu způsobené škody a na výši náhrady za ni, nejsou z tohoto hlediska námitky v dovolání, týkající se protiprávnosti jednání žalované, rozhodující a pokud směřují proti skutkovým závěrům, z nichž soudy vycházely, nelze je v dovolání, jehož přípustnost se posuzuje podle ust. § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. úspěšně uplatnit. Nesprávné skutkové zjištění zakládá totiž dovolací důvod podle ust. § 241a odst. 3 o. s. ř. (rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování) a uplatnění tohoto dovolacího důvodu přípustnost dovolání podle ust. § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. nezakládá (srov. např. R 8/1994).

Dovolatelé nevymezili, v čem spatřují zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu, nicméně z obsahu jejich námitek lze za právní otázku, mající zásadní význam nejen z hlediska rozhodnutí v dané věci ale i z hlediska rozhodovací činnosti soudů, považovat otázku výše náhrady škody za majetkovou újmu, spočívající ve snížení hodnoty pozemku z hlediska zhoršení jeho prodejnosti. Pro tuto otázku shledal dovolací soud dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř. přípustným.

Dovolatelé namítají, že vybudováním armaturní stanice trasového uzávěru v nadzemním provedení a jejím oplocením došlo nejenom ke snížení hodnoty jejich pozemku, ale také z tohoto důvodu je tento pozemek neprodejný. Český právní řád náhradu za „snížení prodejnosti“ nezná. Teorie i praxe chápe škodu jako újmu, která nastala v majetkové sféře poškozeného a je napravitelná poskytnutím majetkového plnění, nedochází-li k naturální restituci. Snížení hodnoty věci po poškození oproti stavu před poškozením je skutečnou škodou, na rozdíl od ušlého zisku, jenž je újmou spočívající v

tom, že u poškozeného nedojde v důsledku škodní události k rozmnožení majetkových hodnot, ač se to dalo očekávat s ohledem na pravidelný běh věcí.

Skutečná škoda se vyjadřuje srovnáním majetkového stavu poškozeného před vznikem škody a po poškození a při určení její výše se zásadně vychází z ceny věci v době poškození (§ 443 obč. zák.). Nahrazuje se újma, jež spočívá ve zmenšení majetkového stavu poškozeného, k němuž došlo následkem škodné události. Východiskem pro peněžitou náhradu tohoto úbytku je cena, jakou měla věc v době poškození, v porovnání s její cenou po poškození. V daném případě byla výše náhrady za snížení hodnoty pozemku v důsledku nadzemního umístění trasového uzávěru plynovodu stanovena na základě znaleckého posouzení, jež vychází z hodnoty pozemku „obvyklé v místě a čase u obdobných pozemků“. Cena obvyklá představuje cenu, za kterou lze v daném místě a čase pořídit náhradní věc stejných kvalit, jde o cenu tržní, jež je ovlivněna nabídkou a poptávkou v daném místě a čase. Takto stanovená náhrada zahrnuje proto i hledisko „prodejnosti“ věci. Okolnost, zda a za jakou cenu se poškozenému podařilo znehodnocenou věc prodat, nebo cena, jakou lze hypoteticky jejím prodejem dosáhnout, však sama o sobě není rozhodující veličinou, od níž by se odvíjel rozsah skutečné škody, neboť cena, za niž lze věc v době po vzniku škody prodat, je okolností nesouvisející se škodnou událostí, za niž škůdce odpovídá, a výše způsobené škody není závislá na tom, zda poškozený věc prodá či nikoliv a za jakou cenu. Nelze proto přisvědčit dovolatelům, že kromě již přiznané náhrady za znehodnocení pozemku by jim z důvodu „neprodejnosti“ pozemku náležela ještě nějaká další náhrada skutečné škody, ať už v penězích nebo uvedením do předešlého stavu.

Správný je pak i závěr odvolacího soudu, že vedle peněžní náhrady nelze za tutéž újmu požadovat navrácení do předešlého stavu, neboť poskytnutí finanční reparace vylučuje nárok na navrácení do původního stavu a naopak. Podle ustanovení § 442 odst. 2 obč. zák. se totiž škoda hradí v penězích; požádá-li však o to poškozený a je-li to možné a účelné, hradí se škoda uvedením do předešlého stavu. Toto ustanovení upravuje dva možné způsoby náhrady škody a je z něj zřejmé, že jednu a tutéž škodu nelze odškodňovat oběma způsoby; pro vyhovění požadavku na uvedení poškozené věci do původního stavu musí být navíc splněn předpoklad, že je to možné a zároveň i účelné, což – jak vyplývá z výsledků řízení – splněno nebylo.

Jak vyplývá z výše uvedeného, rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu napadeném dovoláním je věcně správné. Dovolací soud proto dovolání žalovaného podle ust. § 243b odst. 2, věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Náklady řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Propuštění duchovních (exkluzivně pro předplatitele)
- Skutková zjištění
- Tarifní hodnota (exkluzivně pro předplatitele)
- Předčasný důchod
- Předběžné opatření
- Prozatímní rozhodnutí
- Prozatímní rozhodnutí
- Imise (exkluzivně pro předplatitele)
- Neplatnost právního úkonu

- Ochrana přírody (exkluzivně pro předplatitele)